

ZARZĄDZENIE NR. 10
REGIONALNEGO DYREKTORA OCHRONY ŚRODOWISKA W WARSZAWIE

z dnia ..... 19 maja ..... 2021 r.

w sprawie ustanowienia zadań ochronnych dla rezerwatu przyrody Gołobórz

Na podstawie art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2020 r. poz. 55, 471 i 1378) zarządza się, co następuje:

§ 1. Ustanawia się, na okres 5 lat, zadania ochronne dla rezerwatu przyrody Gołobórz, zwanego dalej „rezerwatem”.

§ 2. Identyfikację i ocenę istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczania tych zagrożeń i ich skutków, określa załącznik nr 1 do zarządzenia.

§ 3. 1. Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań, określa załącznik nr 2 do zarządzenia.

2. Lokalizację działań ochronnych, o których mowa w ust. 1, określa załącznik nr 3 do zarządzenia.

§ 4. Obszar rezerwatu objęty jest ochroną czynną.

§ 5. Nadzór nad wykonaniem zarządzenia powierza się Regionalnemu Konserwatorowi Przyrody.

§ 6. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem podpisania.

Regionalny Dyrektor
Ochrony Środowiska
w Warszawie

Arkadiusz Siembida

Załącznik Nr 1 do zarządzenia Nr 10
Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie
z dnia 19 marca 2021 r.

Identyfikacja i ocena istniejących i potencjalnych zagrożeń wewnętrznych oraz sposoby eliminacji lub ograniczenia tych zagrożeń i ich skutków

Identyfikacja i ocena zagrożenia	Rodzaj zagrożenia	Sposób eliminacji zagrożenia lub jego ograniczenia oraz jego skutków
Zacienianie dolnych warstw drzewostanu przez nadmierne zwarcie drzew i krzewów, doprowadzające do zaniku stanowisk gatunków ciepłolubnych, charakterystycznych dla świetlistych dąbrów oraz przekształcające to siedlisko w kierunku siedliska łąkowego.	Wewnętrzne Zewnętrzne Istniejące	Rozrzędzanie nadmiernego zwarcia górnych i dolnych warstw drzewostanu. Monitorowanie stanu zachowania siedliska.
Postępująca sukcesja drzew i krzewów na wydmach śródlądowych z murawami napiaskowymi, powodująca zmianę składu gatunkowego roślin charakterystycznych dla tego siedliska.	Wewnętrzne Zewnętrzne Istniejące	Usuwanie samosiewów oraz podrostów drzew i krzewów. Monitorowanie stanu zachowania siedliska.
Postępująca sukcesja drzew i krzewów na wrzosowiskach, powodująca zmianę składu gatunkowego roślin charakterystycznych dla tego siedliska.	Wewnętrzne Zewnętrzne Istniejące	Usuwanie samosiewów oraz podrostów drzew i krzewów. Monitorowanie stanu zachowania siedliska.
Postępująca sukcesja drzew i krzewów na siedlisku formacji z jałowcem pospolitym na wrzosowiskach lub nawapiennych murawach, powodująca zmianę składu gatunkowego roślin charakterystycznych dla tego siedliska.	Wewnętrzne Zewnętrzne Potencjalne	Monitorowanie stanu zachowania siedliska.
Ekspansja obcych gatunków roślin wypierających rodzime gatunki roślin charakterystyczne dla siedlisk łąkowych.	Zewnętrzne Istniejące	Usuwanie gatunków obcych. Monitorowanie stanu zachowania siedliska.

Opis sposobów ochrony czynnej ekosystemów, z podaniem rodzaju, rozmiaru i lokalizacji poszczególnych zadań

Rodzaj zadań ochronnych	Rozmiar zadań ochronnych	Lokalizacja Zadań ochronnych			
		Powiat	Gmina	Numer działki ewidencyjnej	Numer wydzielenia leśnego
<p>Redukcja – działania ochronne obejmujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> indywidualne wyznaczenie i usuwanie rosnących w podszybie drzewostanu ekspansywnych gatunków roślin, w szczególności graba, lipy i leszczyny, zacierających dno lasu, wraz z wywiezieniem pozyskanej masy poza teren rezerwatu; usuwanie pojawiających się odrostów i odnowień po wyciętych drzewach i krzewach; monitorowanie skuteczności realizacji działań z zakresu ochrony czynnej obejmujące ocenę, w stosunku do stanu wyjściowego, stanu zachowania dąbrowy świetlistej. 	<p>Na powierzchni 1,77 ha należy zredukować podszycie w 60 – 70 %.</p> <p>Dopuszcza się pozostawienie podrostu dębu i drzew owocowych, przy czym ich zwarcie nie może przekroczyć wartości 30-40%.</p>	Siedlecki	Siedlce	750, 751	150a, 150b, 151a, 151b
<p>Ostanianie – działania ochronne obejmujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> powstrzymanie procesu sukcesji i przywrócenie optymalnych warunków środowiskowych dla wrzosu zwyczajnego poprzez usunięcie samosiewów oraz podrostów drzew wraz z wywiezieniem pozyskanej masy poza teren rezerwatu; monitorowanie skuteczności realizacji działań z zakresu ochrony czynnej obejmujące ocenę, w stosunku do stanu wyjściowego, stanu zachowania siedliska suche wrzosowiska. 	<p>Na powierzchni 0,24 ha należy usunąć 100 % samosiewów oraz podrostów drzew.</p>	Siedlecki	Siedlce	580	
<p>Usuwanie – działania ochronne obejmujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> powstrzymanie procesu sukcesji, poprzez usuwanie samosiewów i podrostów drzew, w celu przywrócenia optymalnych warunków środowiskowych gatunkom charakterystycznym dla wydm śródlądowych z murawami napiaskowymi oraz stworzenie korzystniejszych warunków dla wystąpienia procesów eolicznych wraz z wywiezieniem pozyskanej masy poza teren rezerwatu; monitorowanie skuteczności realizacji działań z zakresu ochrony czynnej obejmujące ocenę, w stosunku do stanu wyjściowego, stanu zachowania siedliska wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi. 	<p>Na powierzchni 0,63 ha należy usunąć 100 % samosiewów oraz podrostów drzew.</p>	Siedlecki	Siedlce	580, 572/1	

Monitoring - obserwacje i pomiary stanu zachowania siedliska formacje z jałowcem pospolitym na wrzosowiskach lub nawapiennych murawach.	0,37 ha	Siedlecki	Siedlce	580, 572/1	
<p>Eliminacja – działania ochronne obejmujące:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) zapobieganie rozprzestrzenianiu się gatunków obcych poprzez ich usuwanie wraz z wywiezieniem pozyskanej masy poza rezerwat; 2) monitorowanie skuteczności realizacji działań z zakresu ochrony czynnej obejmujące ocenę, w stosunku do stanu wyjściowego, stanu zachowania siedlisk łąkowych. 	Na powierzchni 18,81 ha należy usunąć 100 % gatunków obcych.	Siedlecki	Siedlce	750, 751, 580	150a, 150b, 151b, 151c, 151f, 151a

Uzasadnienie

Projekt zadań ochronnych rezerwatu został opracowany na podstawie przepisów art. 22 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Ochrona środowiska przyrodniczego wymaga podejmowania działań w sposób ciągły, szczególnie w przypadku zajścia sytuacji, w której może dojść do pogorszenia stanu wyznaczonego dla rezerwatu celu ochrony. Ustawa o ochronie przyrody przewiduje dla rezerwatów przyrody możliwość sporządzenia projektu zadań ochronnych, które w swoim założeniu mają charakter tymczasowy i zawarta w nich regulacja, w świetle zredagowanych zapisów tego artykułu, odnosi się tylko i wyłącznie do najważniejszych i najbardziej pilnych, z punktu widzenia ochrony przyrody, działań.

Zakres prac zaplanowanych w projekcie zadań ochronnych został dostosowany do zasobów, tworów i składników przyrody, walorów krajobrazowych oraz wartości kulturowych rezerwatu.

W rezerwacie nie wyznacza się obszarów, na których można wykonywać polowania, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 4 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wyznacza się miejsc połowu ryb i innych organizmów wodnych, o których mowa w art. 15 ust. 1 pkt 14 ustawy o ochronie przyrody.

W rezerwacie nie wskazuje się obszarów ochrony ścisłej i krajobrazowej, o której mowa w art. 22 ust. 3 pkt 4 ustawy o ochronie przyrody. Cały obszar rezerwatu obejmuje się ochroną czynną. Z uwagi na zniekształcenie zbiorowisk roślinnych rezerwatu oraz niezbyt korzystną ich strukturę przestrzenną, nie należy wyznaczać obszarów ochrony ścisłej.

Obszar rezerwatu przyrody pokrywa się powierzchniowo z obszarem Natura 2000 Gołobórz PLH140028. Zakres zadań ochronnych rezerwatu przyrody został określony z uwzględnieniem działań ochronnych, uchwalonych dla obszaru Natura 2000 aktem prawa miejscowego w formie zarządzenia Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 11 marca 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Gołobórz PLH140028 (Dz. Urz. Woj. Maz. poz. 2532).

Status prawny rezerwatu został określony zarządzeniem Ministra Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego z dnia 26 marca 1982 r. w sprawie uznania za rezerwaty przyrody (M.P. Nr 10, poz. 74). Ustalonym tym aktem prawnym kierunkiem ochrony przyrody, jest zachowanie różnorodnych zbiorowisk roślinnych z wieloma gatunkami roślin rzadkich i chronionych. Taki sposób sformułowania prawa pozwala przyjąć, że występujące na obszarze rezerwatów gatunki roślin i ich siedliska stanowią jeden z głównych elementów tworzących jego cel ochrony.

Głównym zagrożeniem dla rezerwatu jest zanik charakterystycznych dla niego siedlisk świetlistej dąbrowy oraz wrzosowisk i wydm śródlądowych z murawami napiaskowymi. Ustępowanie tych siedlisk wynika w głównej mierze z naturalnych zmian sukcesyjnych zachodzących w ekosystemach obszaru chronionego. Zjawisko to związane jest głównie z dwoma procesami, których wspólnym, łączącym je elementem, jest powstawanie naturalnego odnowienia z drzew znajdujących się w rezerwacie jak i poza jego granicami. Dlatego zjawisko to może być zdefiniowane jako zagrożenie o charakterze zarówno zewnętrznym jak i wewnętrznym. Pierwszym z nich jest grądowienie, czyli zmiana struktury przestrzennej i gatunkowej świetlistej dąbrowy, polegająca na zwiększaniu się zwarcia górnych i środkowych warstw lasu. Szczególnie bujnie rozwijający się podszyt gatunków liściastych oraz postępujące zwieranie się koron drzew z pierwszego i drugiego piętra, powodują znaczne zacienienie dna lasu i w związku z tym zanik gatunków światłożądnych i ciepłolubnych. Drugim elementem wpływającym na cele ochrony rezerwatu jest zaprzestanie tradycyjnego użytkowania jego siedlisk. W świetle aktualnych danych i teorii naukowych, świetlista dąbrowa powstała w efekcie prowadzenia wypasu zwierząt gospodarskich w lasach, co po pierwsze redukowało podrosty drzew i krzewów a po drugie zapewniało stały dopływ diaspor gatunków łąkowych, przenoszonych z łąk do lasów przez zwierzęta. Gospodarowanie w dąbrowach zmierzało również do wytworzenia specyficznego trawiastego runa, co wiązało się z utrzymywaniem niezbyt dużego zwarcia drzewostanu. Zaprzestanie zarówno przeredzania drzewostanu jak i wypasu sprzyjało zarastaniu otwartego do tej pory dna lasu oraz uniemożliwiło dopływ nasion roślin ciepłolubnych z terenów łąkowych. W chwili obecnej można obserwować recesję zespołu świetlistej dąbrowy z obszaru rezerwatu. Analiza przeprowadzona na potrzeby zadań ochronnych potwierdziła fakt, że na terenie rezerwatu świetlista dąbrowa znajduje się w fazie recesji. Stwierdzono występowanie kilku stosunkowo niewielkich płatów tego zbiorowiska o zniekształconej charakterystyce. Najpoważniejszym zagrożeniem dla wydm śródlądowych z murawami napiaskowymi oraz wrzosowisk jest ich zarastanie drzewami spontanicznie obsiewającymi się w obrębie tych siedlisk w następstwie zaprzestania działania czynnika, który utrzymywał te siedliska.

Bez wątplenia stan podstawowego celu ochrony, jakim jest zachowanie różnorodnych zbiorowisk roślinnych w rezerwacie, uległ radykalnej zmianie. O ile w dokumentacjach wstępnych przed powołaniem rezerwatu podkreślano obecność licznych zbiorowisk roślinnych, zajmujących stosunkowo duży obszar rezerwatu, o tyle obecnie ich zasięg na tym terenie w znaczący sposób zaczął się kurczyć. Realizacja zadań ochronnych powinna wpłynąć pozytywnie na środowisko przyrodnicze rezerwatu, a zwłaszcza na ustalony dla niego cel ochrony. Zaprojektowane działania ochronne zostały ustalone wyłącznie pod kątem potrzeb ochrony lub odtworzenia najcenniejszych siedlisk rezerwatu wraz z ich odpowiednią strukturą i funkcją. Należy mieć jednak świadomość, że wykonanie

zaplanowanych zabiegów wiązać się może z pewnymi zniekształceniami w przebiegu naturalnych lub spontanicznych procesów w rezerwacie. Będzie tak, dlatego że chociażby ochrona świetlistej dąbrowy, jako siedliska seminaturalnego, wymaga powstrzymywania procesów naturalnych. Negatywne oddziaływanie może dotyczyć np.: powstających naturalnie siedlisk leśnych, np.: grądowych, kosztem których będzie się odbywała próba odtworzenia areалу świetlistej dąbrowy. Może się to odbywać również kosztem niektórych gatunków, jak zasiedlających martwe drewno, którego zasoby, jak to wynika ze wskaźników stanu poszczególnych siedlisk, nie powinny być zbyt duże. W przedmiocie zbiorowiska świetlistej dąbrowy, jako wykształcone w wyniku działania ekstensywnej gospodarki pasterskiej w lasach, wskazać można dodatkowo, że wymaga ono utrzymania tego rodzaju działalności lub jej zamiennika w postaci zabiegów ochrony czynnej. Tymczasem większość rezerwatów powoływanych w latach 80-tych, jako podstawowe zalecenie ochronne podawało: wyeliminowanie gospodarki leśnej i pobierania użytków drzewnych. Oznaczało to w zasadzie ustanowienie ochrony ścisłej na zbiorowiska seminaturalne. Zgodnie z aktualnym stanem wiedzy były to działania prowadzące do recesji cennych przyrodniczo siedlisk na terenie rezerwatów przyrody, co też nastąpiło w przedmiotowym rezerwacie.

Przy takim stanie faktycznym brak zadań ochronnych dla rezerwatu skutkować będzie dezorganizacją i brakiem skuteczności ochrony czynnej siedlisk tworzących jego cel ochrony. W efekcie będą następowały dalsze zmiany w stanie zbiorowisk roślinnych ustępujących na rzecz innych siedlisk niezwiązanych z ochroną prowadzoną na tym obszarze. Brak na czas podjętych, systematycznych działań ochronnych, doprowadzi do zwiększenia areалу zajmowanego przez zwarte drzewostany, a przez to do wyeliminowania wielu gatunków ciepłolubnych i przekształcenia siedlisk z nimi związanych. Podstawowym celem działań ochronnych jest zachowanie w obszarze siedlisk wydmy śródlądowe z murawami napiaskowymi, suche wrzosowiska oraz świetlistej dąbrowy. Ponadto spodziewa się, że w efekcie działań ochronnych nastąpi poprawa parametru struktury i funkcji tych siedlisk w zakresie eliminacji procesu sukcesji, stworzenia optymalnych warunków środowiskowych gatunkom typowym. Dodatkowo w obrębie wydm stworzy się korzystniejsze warunki dla wystąpienia procesów eolicznych. W obrębie siedlisk grądowych położona nacisk na wyeliminowanie z ich obszaru inwazyjnych gatunków obcych. W związku z tym, że na chwilę obecną w rezerwacie występują pojedyncze osobniki czeremchy amerykańskiej nie stanowią ona istotnego zagrożenia. Pomimo tego zdecydowano się profilaktycznie podjąć działania zapobiegające jej ewentualnemu rozprzestrzenianiu się. Kolejnym zagrożeniem dla grądów jest potencjalne skolonizowanie siedliska przez niecierpka drobnokwiatowego. Obecnie podjęcie działań z zakresu ochrony czynnej z tytułu tego gatunku nie jest konieczne, tym niemniej stan siedliska należy monitorować pod kątem pojawienia się realnego zagrożenia i reagować na bieżąco.

Projekt zarządzenia został pozytywnie zaopiniowany przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska.

Ocena Skutków Regulacji (OSR)

1. Cel wprowadzenia zarządzenia.

Celem wprowadzenia zarządzenia jest wypełnienie delegacji ustawowej zawartej w art. 22 ust. 2 pkt 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

2. Podmioty, na które oddziałuje akt normatywny.

Projekt zadań ochronnych będzie oddziaływał:

- 1) na Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie;
- 2) na właściciela nieruchomości znajdującej się w granicach rezerwatu;
- 3) jako akt prawny wydany przez Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie, znoszący, w myśl art. 15 ust. 2 pkt 1 ustawy o ochronie przyrody, zakazy obowiązujące w rezerwacie w zakresie w nim ustalonym, na wszystkie podmioty, które znajdują się lub znajdą w zasięgu terytorialnym objętym jego regulacją.

3. Konsultacje.

Projekt zarządzenia nie podlega konsultacjom.

4. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżet jednostek samorządu terytorialnego.

Wejście w życie przedmiotowego zarządzenia pociągnie za sobą skutki finansowe dla budżetu państwa w wysokości około 30 000 zł w przeciągu 5 lat obowiązywania zadań ochronnych, które wynikać będą z realizacji działań ochronnych zaprojektowanych w zadaniach ochronnych. Mogą być one finansowane w szczególności ze środków pochodzących z:

- 1) budżetu państwa na zasadach ustalonych przez ustawę o finansach publicznych;
- 2) ubiegania się o pozyskanie środków finansowych z Narodowego lub/i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

5. Wpływ regulacji na rynek pracy.

Zapisy w projekcie zarządzenia, z uwagi na ograniczony zakres prac, jak również realizacja ich na przestrzeni 5 lat, nie będą miały znaczącego wpływu na rynek pracy.

6. Wpływ regulacji na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw.

Projektowana regulacja nie będzie miała wpływu na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki.

7. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny.

Projektowana regulacja nie ma wpływu na sytuację i rozwój regionalny.

8. Ocena pod względem zgodności z prawem Unii Europejskiej.

Regulacja objęta przedmiotowym zarządzeniem jest objęta prawem UE. Zarządzenie swym zakresem obejmuje teren objęty ochroną w ramach sieci Natura 2000 specjalne obszary ochrony siedlisk (SOO) na podstawie Dyrektywy Unii Europejskiej 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej flory i fauny Gołobórz PLH140028. Projekt zarządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.

